

УДК 338.24

ФІНАНСОВІ МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Мельникова Катерина Валеріївна, к.е.н., доцент кафедри економіки, управління підприємствами та логістики Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація — розглянуто проблеми фінансових методів економічного стимулювання інноваційних процесів у промисловому виробництві України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова — інновації, інноваційні процеси, стимулювання, фінансові методи.

На сучасному етапі державна підтримка інновацій необхідна з метою технологічної модернізації української економіки та виходу на європейський рівень. Основною складовою системи державної підтримки інноваційної діяльності є фінансування.

Фінансові методи економічного стимулювання інноваційних процесів у промисловому виробництві є способом економічного впливу держави на інтереси промислових підприємств, що базується на застосуванні фінансових відносин.

Здійснення всіх етапів інноваційного процесу від фундаментальних розробок до практичного впровадження нових технологій, виробництва нової продукції в багатьох найбільш пріоритетних і комерційно перспективних галузях науки і техніки пов'язані з дуже великими витратами і можуть бути економічно виправданими, з погляду підприємств, тільки при наявності державної підтримки.

Державна підтримка інноваційної діяльності в промисловості України переслідує наступні цілі:

формування ринкових відносин у науково-технічній сфері;

створення сприятливої інноваційної сфери, що стимулює технологічне відновлення виробництва, впровадження передових вітчизняних і закордонних науково-технічних розробок;

раціональне використання вітчизняного потенціалу прикладної науки;

сприяння поширенню нових знань і технологій, комерціалізації науково-технічних досягнень;

запобігання розпаду вітчизняних наукових шкіл;

створення нових конкурентоспроможних на внутрішньому і зовнішньому ринках товарів і послуг;

спрямування бюджетних фінансових ресурсів, недержавних джерел на пріоритетні напрямки науково-технічного розвитку і технологічного переозброєння виробництва;

консолідація зусиль органів державної виконавчої і законодавчої влади, громадських організацій, що висловлюють інтереси інноваційного підприємництва;

створення нових робочих місць у сфері інноваційного підприємництва;

створення умов для залучення приватних і іноземних інвесторів;

запобігання несанкціонованого відтоку за рубіж науково-технічних знань і технологій.

До форм державної підтримки наукової й інноваційної діяльності відносить наступні [1-3]:

пряме фінансування;

надання індивідуальним винахідникам і малим венчурним підприємствам безвідсоткових банківських позик;

створення венчурних інноваційних фондів, що користуються значними податковими пільгами;

зниження державного патентного мита для індивідуальних винахідників;

відстрочка сплати патентного мита по ресурсозберігаючим винаходам;

реалізація права на прискорену амортизацію;

створення мережі технополісів, технопарків тощо.

Фінансові методи стимулювання економічних інтересів введення інновацій, зміни застарілої техніки і технології, що не відповідає європейським стандартам, у сфері промислового виробництва являють собою вираження фінансових відносин, закріплених у чинному законодавстві і відповідних нормативних актах, що визначають способи формування, розподілу та використання як традиційних джерел фінансування, цільових фінансових ресурсів, так і створення нових джерел фінансування потреб підприємств щодо економічного розвитку України.

Основою нового стратегічного курсу, його визначним пріоритетом мають стати опрацювання та реалізація державної політики, спрямованої на структурну перебудову промисловості та розвиток інноваційної моделі економічного зростання, утвердження України як високотехнічної держави.

Аналіз даних експертних оцінок, отриманих в рамках виконання Державної програми прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку України, свідчить, що вітчизняна наука зберегла здатність за певних умов виконувати дослідження і отримувати результати світового рівня з наступних напрямів[2]:

розробка новітніх розділів математики (зокрема в теорії функцій, функціональному аналізі) та теоретичної фізики;

дослідження наноструктур і розробка нанотехнологій;

радіофізика міліметрового та субміліметрового діапазону;

імунобіотехнології, біосенсорика та молекулярна діагностика;

біотехнологія рослин та біофізика;

кріобіологія та кріомедицина; нейронаука, зокрема нейрофізіологія;

інформатика;

мікро- та оптоелектроніка;

аерокосмічні технології, а також у низці інших напрямів фізики, хімії, біології.

Механізм стимулювання інноваційної діяльності в Україні в умовах становлення трансформаційних перебудов нерозривно пов'язаний із джерелами фінансування.

Необхідно відзначити, що вибіркоче фінансування не створює економічних стимулів для подальшого розвитку інноваційної сфери. За теперішніх умов необхідно створити інформаційну інфраструктуру для інноваційної діяльності і опрацювати організаційно-правовий механізм управління нею, створити систему кадрового забезпечення.

В умовах кризи економіки України безповоротне бюджетне фінансування інноваційної діяльності повинне розглядатися необхідним тільки у випадку проведення фундаментальних досліджень і життєво важливих інвестиційних проектів, в інших випадках фінансування з бюджету повинне надаватися на терміновій, зворотній і платній основі.

В умовах гострого дефіциту внутрішніх джерел фінансування інноваційної діяльності особливу актуальність здобуває створення привабливих умов для ввозу в Україну наукомістких технологій. Законодавством України передбачений особливий режим сплати мита і ПДВ, і навіть до їхнього повного скасування при ввозі прогресивних видів техніки і технології. Разом з тим, диференціація імпорتنих мит повинна з'єднатися з використанням протекціоністських заходів для захисту наукомісткої промисловості України.

Аналіз та узагальнення розроблених у світовій практиці механізмів державної фінансової підтримки інновацій, стимулювання залучення коштів на інноваційну діяльність підприємств

унеможливиє формулювання однозначних висновків про те, практика якої країни чи які саме інструменти є найбільш ефективними. Кожна країна вирішує власні, часто унікальні завдання. Спільним для всіх розвинутих країн є розбудова комплексної, збалансованої системи фінансової підтримки інноваційної діяльності за постійного пошуку найоптимальніших шляхів поєднання прямого бюджетного фінансування та непрямих методів за загальної тенденції посилення податкового стимулювання інноваційної сфери. [3]

Методи фінансування інноваційних процесів у промисловому виробництві є способом економічного впливу держави на інтереси промислових підприємств, що базується на використанні фінансових відносин. Фінансові методи стимулювання інноваційної діяльності підприємств містять у собі регламентовану державну форму вираження фінансових відносин, що визначають конкретні способи формування і використання цільових ресурсів, забезпечують компенсацію підвищення витрат, пов'язаних із впровадженням інновацій, а також гнучке використання системи диференційованого оподаткування,

створення довгострокової економічної зацікавленості підприємств у здійсненні інноваційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Олійник Ю.О. Стимулювання ефективної інноваційної діяльності українських підприємств Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка», 2014, вип. 14. – С. 136–145.

2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://shag.com.ua/strategiya-innovacijnogo-rozvitku-ukrayini-na-20102020-roki-v-v2.html>

3. Тивончук О.І. Фінансові методи стимулювання інноваційних процесів у промисловості. Вісник НУ “Львівська політехніка”, 2007. – С. 298-303

Автори

Мельникова Катерина Валеріївна, к.е.н., доцент кафедри економіки, управління підприємствами та логістики Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця, Melnikova-kv@yahoo.com

Тези доповіді надійшли 05 січня 2017 року.
Опубліковано в авторській редакції.